

Євангеліська правда

Видання Української Євангелісько-Реформованої Церкви та Християнської Місії "Авен-Езер"

№38, 2010

Майбутнє Реформації в Україні

■ ЧИТАЙТЕ
У НОМЕРІ:

стор. 2

Чи в правильну
церкву
ви ходите?

стор. 5

Передання
старших

стор. 5

Причини
виникнення
Реформації

стор. 9

■ БОГОСЛОВСЬКА СТАТТЯ

31 жовтня ми святкуємо 493-річчя початку протестантської Реформації. Мартін Лютер видав у Віттенберзі 95 тез, і розпочався процес, який було не зупинити. Реформація дала відповіді на нагальні питання того часу:

- ♦ **Як людина може спастися?** Своїми добрими вчинками, чи лише через працю Христа?
- ♦ **Чи досить сказати, що ви розкаялись у своїх гріхах,** чи все ваше життя має свідчити про те, що ваше життя змінилось?
- ♦ **Чи отримуємо ми благодать через священників та таїнства,** або ж ми отримуємо благодать лише через живу віру в Ісуса Христа?
- ♦ **Що означає бути християнином** — що ви іноді ходите до церкви, чи, що ви є членами церкви та ваше повсякденне життя перетворюється дедалі більше й більше силою Святого Духа?

У цій статті розглядається питання: Чи можуть ідеї Реформації плідно використовуватися в Україні сьогодні? Чи може Реформація дати належні відповіді на питання сьогодення?

Прев. Йос Колейн

Перше питання: Реформація та українське суспільство

Україна була і залишається "прикордонною смугою". Її народ належав і перебував під впливом Заходу та Сходу. Історія України відображає постійне протистояння цих двох ознак (ідентичностей). Про це свідчить українська мова та література, це ж стосується української культури та політики. Сучасна політична криза відображає таке ж напруження.

Але що можна сказати про реформатське богослов'я? Україна взагалі відкрита до ідей Реформації, чи ми маємо погодитися із тим, що Реформація — це щось, що прийшло із заходу, яке ніколи не "підійде" Україні? Чи маємо ми вірити, що існує неподоланна прірва між східною православною та західною протестантською релігіями?

Я не вважаю, що ідеї Реформації обмежені Заходом. Це стає зрозумілим навіть з того факту, що реформатські церкви є не лише на Заході, але й в Азії, Африці та Латинській Америці. Важливіше інше: Реформація проголошувала, що вона є поверненням до того, про що говорить та чому вчать Біблія і рання церква. Гаслом Реформації було: людина спасається лише через благодать, лише через Христа, лише вірою в Ісуса Христа! Ми знаємо про це лише з Писання.

Продовження на стор. 2 ➡

Майбутнє Реформації в Україні

❏ Закінчення. Початок на стор. 1

Реформати довели той факт, що це віровизнання не було новим, а тим, чому вчать Писання та рання церква. Це зробило ідеї Реформації цінними для всіх культур та часів. Реформація 16 століття змінила не лише серця та життя окремих людей. Вона привела до змін у суспільстві: християни брали активну участь у житті суспільства та відстоювали честь Бога в суспільному житті. Їх особисте освячення також позитивно вплинуло на мораль їхньої країни. Сьогодні, це означає, що Реформатські християни, які є вірними Богу, будуть позитивно впливати і на оточуючих, і на всю країну! Богослов'я Реформації вказує людям на Христа та допомагає їм жити як добрим громадянам — християнам в сучасній Україні, відповідальними перед Богом та людьми.

1. Слава Бога

Одним з основних положень Реформації є те, що наше життя — як особисте, так і суспільне — має бути богочентричним. Ціль нашого життя — віддавати славу Богу та радіти спілкуванню з Ним вічно. Для багатьох сучасних людей це звучить як голос з іншої планети. Більшість людей живуть перш за все, щоб реалізувати свої власні цілі: заробити на життя, зробити кар'єру, придбати квартиру, мати родину... Під час Реформації ситуація була майже такою ж, такий підхід до життя притаманний не лише Україні, це наша людська природа! Саме так людина завжди і повсюдно хотіла жити: на першому місці — мої власні інтереси!

Але хіба погано намагатися заробляти гроші чи купувати квартиру? Звичайно, ні! Проте Реформація направляє наше життя та наші цілі в їх правильній перспективі: ми створені за образом Бога. Це означає, що наше життя — не випадковість, це — дар Божий. Через це Він хоче, щоб ми вшановували Його в нашому житті. Чому ми маємо вшановувати Бога? Тому що Він — тиран, який не хоче, щоб ми були щасливими та який претендує абсолютно на все? Ні, навпаки! Тому, що Бог — наш Творець, лише Він Один може розповісти нам про те, як наше життя може стати чудовим! Життя стає кращим, коли ми живемо відповідно до Божої суверенної волі та закону, коли ми живемо в спілкуванні з Богом, нашим небесним Батьком! Без Бога наше життя може бути лише егоїстичним: все рухається навколо задоволення моїх потреб, моїх почуттів, моїх ... Але у такий спосіб ми пропускаємо ціль нашого життя, і не тільки під час нашого короткого життя на землі, але й у вічності! Така постійна жага до більшого та кращого не дає нам миру або щастя, та це не є піклуванням про свого ближнього, це є «виживанням найбільш пристосованого». Реформатське богослов'я може бути сильним інструментом, щоб повернути нас до першоджерела нашого існування. Жан Кальвін, Джонатан Едвардс та багато інших реформатських богословів, разом з отцем церкви Августином сповіда-

ли, що серце людини заспокоюється лише в Бозі. Це не є втечею зі світу, але єдиним шляхом до плідного життя та праці. Лише коли ми знаходимо мир у праці Ісуса, наша власна праця буде приносити плід для Бога та ближнього!

2. Роль Біблії та передання

Реформація, перш за все, хотіла «повернутися до джерел», стимулювати людей читати та вивчати Біблію. Писання, насамперед, дано не «професіоналам» — тим, хто вивчає богослов'я. Писання — це живе Слово Бога для громади, Божого народу! Через просвітлення Святим Духом громада чує голос небесного Отця в Писанні та в проповідях, які пояснюють Писання.

Реформати спонукали проповідників не тільки особисто вивчати Слово Бога, але також ретельно готуватися до проповідей. Для того, щоб бути спроможними «пасти отару» Словом Божим, пастор повинен мати належну богословську підготовку. Одним з великих досягнень Реформації було те, що церква знову усвідомила важливість вивчення Писання на мові оригіналу. Лютер та Кальвін написали багато ґрунтовних коментарів по книгах Біблії.

Сьогодні ми раді з того, що в Києві працюють Євангельська Реформатська Семінарія та біблійна програма «Джерела», метою яких є зробити реформатське богослов'я доступним для України, також стимулюва-

ти студентів користуватися спадщиною Реформації у своїх церквах!

Важливо зауважити, що у своєму пошуку «оригінальної» форми християнського вчення, реформати ніколи не претендували на те, щоб бути першими християнами! Вони повністю визнавали і шанували мудрість **попередніх поколінь**, особливо отців церкви перших століть. Це очевидно в прийнятті реформатами ранніх віросповідань. Для того, щоб застосовувати біблійне вчення у своїй ситуації, реформатські богослови також писали нові віровизнання, такі як Бельгійське віровизнання, Гейдельберзький катехізис, а пізніше Канони Дортського Синоду та Вестмінстерські Стандарти. Реформати та сучасні читачі Писання завжди стояли на плечах попередніх поколінь. Ми можемо нехтувати їх мудрістю, але ціна цього надто велика! Гасло «Лише Писання» не означає, що ми можемо читати Писання індивідуалістично. Біблія дана **громаді** та церкві всіх часів та народів. В розумінні та тлумаченні Писання також існує «спільнота святих»! В цьому значенні реформатське богослов'я дає важливу поправку багатьом «вільним» євангельським церквам, яким часто не вдається зберегти здорове вчення. Сучасна церква та богослов'я мають розвивати і застосовувати спадщину минулого таким чином, щоб давати біблійні відповіді на нові питання в новий час.

■ Богословська стаття

Ознаки

Егберт Брінк

Що таке церква?

Це досить цікаве питання. Безумовно, тут не буде йтися про будівлю, але про групу людей. Зазвичай, можна почути таку відповідь: церква — це група людей, які «знайшли одне одного» у вірі та разом починають щось організовувати. Вони вибирають органи управління, церковну раду, вносять добровільні пожертвування. Якщо ви будете розглядати церкву саме з такої точки зору, то вона буде просто клубом, членом якого ви можете стати. Якщо вам не подобається в такому клубі, то ви просто виходите звідти та намагаєтеся вступити в інший. Все залежить від того, чи почуваєте ви там себе як вдома, або ж ні.

Однак церква — це не клуб, чи асоціація, яку ми створюємо для себе. Церква, перш за все, — це не людський якийсь винахід. В першу чергу церква належить Сину Божому. Буквально саме слово «церква» означає: те, що Господнє (з грецької: kuriake, kuriakos). Іноді здається, що там, де мова йде про церкву, люди приймають на себе керівництво, ніби наша уява про церкву оманлива. Але це не так. Щонеділі ми разом визнаємо: «Вірю в єдину християнську церкву». Поза Біблією не може бути істинного розуміння церкви.

Об'єднує Христос

Боже Слово говорить нам, що Син Божий збирає людей разом (Івана 10; Гейдельберзький катехізис, недільний день 21). Він звертається до кожного та збирає всіх разом, об'єднує. Ви не можете вибирати, кому бути поруч з вами, але Христос знаходить вас та збирає разом. Я називаю це «перехрестям спільності (віри)». Таке перехрестя завжди формується вертикальною та горизонтальними лініями. Він завжди починається з вертикальної лінії: Христос призиває вас та входить у ваше життя. Потім йде горизонтальна лінія: ви зустрічаєтеся з іншими людьми,

3. Важливість Заповіту благодаті

Реформатське богослов'я — це богослов'я заповіту: воно підкреслює те, що Божі діти живуть у спілкуванні зі своїм Богом. Ми не заслужили такого спілкування, але це — Божий дар. Бог створив людину за Своїм образом та подобою і дав людині місце та завдання в цьому світі. Після гріхопадіння Бог продовжив надавати людині Свою любов та спілкування. Але для того, щоб таке спілкування стало можливим, гріх людини має бути прощеним, її провина має бути знятою, її серце має змінитися. Це стало можливим лише через працю нашого Спасителя Ісуса Христа, Сина Божого, Який створив нас.

Однією із основних сильних сторін реформатського богослов'я є те, що воно показує послідовність у Божій праці від самого початку до самого кінця:

Бог завжди проявляє ініціативу у стосунках з людиною. Адам та Єва ховалися після гріхопадіння, але Бог шукав їх: «Де ти, Адам?». Це відбувається й сьогодні: Бог обирає нас, а не навпаки.

Бог дає свої настанови (закони) про те, як Він хоче жити з нами. Але за нашою природою ми завжди намагаємось служити Богу по-своєму; ми постійно знаходимо пояснення тому, чому в цій ситуації можемо не коритися Божій волі... Але через проповідь Євангелія, Бог постійно докоряє нас Своєю божественною волею. У Старому Заповіті Бог іноді карає свій народ — не

знищує його, але повертає його до спілкування Його Заповіту. Так само Він поводить з нами!

Бог хоче, щоб ми жили як члени Його Заповіту. Це стає очевидним у **громаді**: члени церкви належать один одному та несуть відповідальність один за одного. Вони мають допомагати та підтримувати один одного, залишатися близько до Господа. Іноді вони навіть мають дисциплінувати непокійного для того, щоб спасти його душу.

Бог у Своїй благодаті кличе не лише окремих людей, але й цілі родини жити в Його Заповіті! Життя Ноя, Авраама та Давида. Також ми бачимо це в Новому Заповіті, де хрестились не лише окремі люди, але й родини, наприклад, родина Корнілія (Дії 10), Лідія та охоронець Филипп (Дії, 16).

Дар Божий **життя по заповіту** в громаді та родині є великим благословенням та силою в історії Реформації. Одна з чудових традицій у Реформатській церкві — це щоденна молитва та читання Писання в родині. Таким чином діти хрестяться не лише через культурну традицію, але через те, що вони хрещені. Ми несемо відповідальність виховувати їх у заповіді благодаті. З Божою допомогою та дією Святого Духу ці діти, коли виростуть, будуть сповідувати свою особисту віру в Ісуса Христа.

Розповсюджуючи світло

Реформатські християни завжди відчують **відповідальність за цей світ**. Вони

знали, що у нас є завдання в цьому світі: розвивати та дбати про світ, щоб прославити Бога. Реформатські християни по всьому світу намагаються впливати Євангелієм на суспільство через участь в культурних, суспільних та політичних заходах.

Відомий реформатський богослов Абрахам Кайпер стверджував: « Кожен дюйм у цьому світі належить Христу, Який говорить: це Моє!» Господь цього світу — Христос, а не сатана. Реформатське богослов'я відмовляється від будь-якого дуалізму або фаталізму. Христос — Господь, і ми беремо участь в Його перемозі!

Виходячи з тих самих причин, реформатська церква завжди відчувала обов'язок піклуватися про бідних та хворих, але також співчувати тим, хто потрапив до рук сатани через згубні звички чи інші гріхи. Ми переконані, що існує справжній вихід з наших проблем в житті з Ісусом Христом, відповідно до доброго закону Бога, нашого Творця.

Сьогодні Україна бореться з новою «свободою», отриманою після розвалу комунізму: корупція на всіх рівнях суспільства, зловживання алкоголем та наркотиками, спокуса «вільного сексу», постійне зло абортів. Реформатські християни мають відкривати очі на потреби суспільства та постійно намагатися розповсюджувати Євангеліє, словами та діями показувати любов нашого Спасителя. Якщо Христос — Цар цього світу, ми маємо розповсюджувати світло Царства по всій Україні і в цілому світі — через благовістя словом та через наше життя! (Мт. 5:16) ■

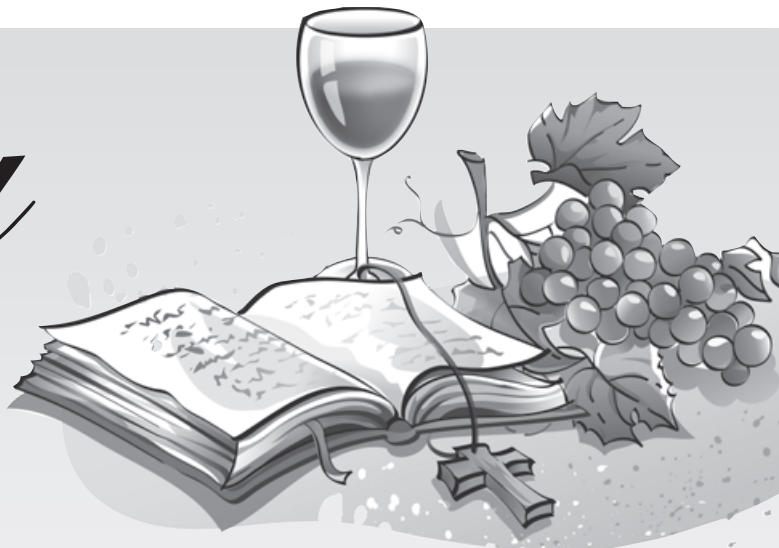
церкві

які так само були покликані Господом. Таким чином, не ми формуємо зібрання, але Христос починає збирати нас разом. І у вас не просто щось спільне, але Хтось спільний. Саме Христос об'єднує людей. Для Нього ми — не окремі особи, які немов пісок, ізольовані одне від одного. Він — не ідол з натовпом фанатів, які ніяк не пов'язані одне з одним. Він — Пастир, який формує отару та збирає її. І не так важливо в якому масштабі це відбувається — у великому чи малому. Він Сказав: «Де двоє чи троє в Ім'я Моє зібрані, там Я серед них». (Матв.18:20)

Важливо?

Невже церква справді настільки важлива? Гадаю, що сьогодні все більше і більше християн починають вважати церкву не настільки важливою. Для них вже не так важливо, до якої громади вони належать, або яку церкву відвідують. Якщо ви вірите в Ісуса Христа, то все інше буде добре. Кожен повинен вирішити для себе, де він почувається найкраще. Кожен вірить по своєму. Вам просто потрібно приєднатися до тих, хто вам найкраще підходить і з ким ви можете знайти спільну мову. Ваші відносини з Господом Ісусом важливіші за те, до якої церкви ви належите. Вам вже не потрібно прив'язувати себе до якоїсь визначеної церкви. Ви просто «підбираєте найкращий варіант» та йдете до церкви, яка вам найбільш підходить.

Цей, дуже цікавий підхід до церкви погубив уже тисячі християн. Такі слова основані на власному досвіді, але не на Слові Божому. Адже Бог, де що по іншому говорить про Свою церкву. Він гово-

рить про одну церкву, одне тіло та одну отару. Він хоче об'єднати різних людей і не дозволяє людям створювати свої власні групи. Також, не можна проводити різницю між нашою спільністю з Ісусом Христом та спільністю з іншими християнами так, ніби одне важливіше іншого. Той, хто справді пов'язаний з Ним, так само буде пов'язаний з іншими. Зараз я знаю, що на практиці це буває досить складно, але не означає, що ми повинні приймати або ж прилаштовуватися до існуючої традиції.

Характеристика

В апостольському символі віри бачимо декілька характеристик церкви. Що ж характеризує церкву? Це залежить від того, яку початкову точку ви виберете. Ваш вибір має базуватися не на існуючих традиціях, але на Слові Божому. Ми віримо в єдину, святую, вселенську християнську (апостольську) церкву тому, що Сам Христос охарактеризував її такими словами.

❖ Закінчення. Початок на стор. 3

■ Єдина

Якщо точкою опори вибрати сучасний стан, то бачимо, що церква безнадійно розділена. Між різними церквами існує велике розділення. Але потрібно виходити не з того, що ми бачимо, але з того, у що ми віримо. Єдність — одна з характеристик церкви. Таким чином, церква не те, що повинна бути єдиною, але вона є єдиною. (Івана 17; Ефесян 4:1-6). Церква формує тіло Христове. Він є Голова громади. Ми отримуємо єдність в Ньому і наше завдання — зберегти таку єдність. Єдність — це стан, протилежний розділенню (1 Кор. 1:12-13; 3:3-5). Розділення — це наслідки гріха, різнобарвність — ні. Така єдність не виключає внутрішніх відмінностей. Для того, щоб бути єдиними, вам не обов'язково погоджуватися одне з одним абсолютно у всьому. Я вірю (а не я бачу!), що церква єдина. Господь Ісус також говорить: "І буде отара одна й Один Пастир!" (Івана 10:16). Він трудиться над абсолютною єдністю і настане час, коли всі побачать її.

■ Свята

Знову ж таки, святість — це об'єкт віри. Ця характеристика не означає, що церква складається із "святих душ", або те, що відбувається в церкві можна назвати святим. Безумовно, церкву не потрібно ідеалізувати. Суть у тому, що церква — це те місце, де Христос хоче бути разом з грішниками. Справжня церква — це зібрання грішних людей. Невже церква — це не те місце, де б'є ключем фонтан прощення; де грішні, обтяжені провинами люди, проголошуються святими через прощення гріхів? Церква — це зібрання людей, які живуть, основувшись на прощенні. Іншими словами, це зібрання людей, які очікують свого спасіння в Ісусі Христі (Голландське віровизнання, стаття 27). Це не тільки прощення, але і спасіння. Також тут присутнє відновлення, але на цій землі ми тільки починаємо.

Ви можете порівняти церкву з лікарнею. Церква — це лікарня для грішників. Великий Цілитель

(Спаситель) обіцяє зцілення кожному, кого Він лікує. Лікування дійсно ефективне, але ви будете потребувати його все своє життя. І тільки на новій землі ви отримаєте повне зцілення.

"Свята" також означає "особлива". Належати Богу — значить бути відокремленим від тих, хто не знає Бога та віддаляється від Нього. Церква існує для того, щоб освячувати Ім'я Боже. У Бога є ціль для цих людей — прославитися, взявши цих людей з Собойо в Своє майбутнє. Членів церкви називають покликаними святими (1 Кор. 1:2), а не тими, хто "зробив себе" святими.

■ Вселенська

"Вселенська" означає "загальна". Вселенська — це така церква, яка не обмежена даним часом, вона є впродовж віків. Христос збирає Свою церкву від початку світу та до його кінця.

Вселенська також значить те, що церква не обмежена певним місцем або культурою. Церква поширюється по всьому світу і охоплює різні культури. Таким чином, традиції християнських церков можуть варіюватися від однієї країни до іншої, від одного народу до іншого.

Більш того, вселенська значить те, що церква не прив'язана до певних особистостей: римському папі, служителям, єпископам або будь-яким керівникам, які хочуть прив'язати церкву до себе. Церква не належить людям, але тільки Христу.

Церква пов'язана тільки з триєдиним Богом і тому охоплює весь світ протягом всього часу. Вона перевершує будь-які часові та просторові рамки і межі. Церква переживає все і всіх. Як сказав Сам Ісус: "і сили адові не переможуть її" (Матвія 16:18). Істина, на підставі якої живе церква, переживе будь-яку філософію і будь-яку ідею. Ця істина подолає всі культурні, расові, національні бар'єри, проб'ється через становище людей і їхню точку зору. Церква — вселенська, і це значить, що вона справедливо належить до всього різноманіття Божого творіння. Якщо церква — вселенська, то вона така ж багатостороння, як і Сам Бог.

■ Апостольська (християнська)

Цю характеристику ви можете знайти в двох віросповіданнях: Нікейському та Апостольському символах віри. Вони тісно взаємопов'язані. Така характеристика значить, що основа церкви — це Христос (1 Кор. 3:10-11). Ви можете бути церквою лише в

тому випадку, якщо ваша основа є праця Ісуса Христа. І це безпосередньо пов'язано з апостолами. Як ви, би по-іншому, могли дізнатися, що Христос завершив Свою місію на хресті? І як би ви дізналися, що Христос переміг смерть? Ми чули це від очевидців церкви, апостолів. Тому їх також називають камінням підвалин, наріжним каменем яких є Ісус Христос (Еф. 2:20-22). Якщо ви несерйозно ставитеся до їх свідченням про Христа, то ви вибиваєте основу у себе з-під ніг. Ви можете брати до відома будь-які інші перекази про Ісуса Христа, але ви не можете будувати на їх основі!

■ Впізнана

Звідки ви можете знати, чи в правильній ви церкві? Звідки ви знаєте, що ви — частина однієї, святої, вселенської, християнської, апостольської церкви? Господь Ісус сказав, що ви просто повинні слухати Його голос. Вівці дізнаються голос пастиря (Івана 10). Протягом століть ми виділяємо:

A. чутне слово (вчення, проголошення і т.д.)

B. видиме слово (таїнства)

B. відчутне слово (застосування дисципліни)

Іншими словами, ми говоримо про наш слух (а). Ви повинні чути, коли говорить Христос. Чи чуєте ви Його Євангеліє, те, що Він пропонує вам порятунок? Чи проповідується прощення гріхів? Чи закликають вас до нового життя?

Це безпосередньо стосується і видимого Слова (б). Таїнство хрещення і Вечеря Господня призначені, щоб переконати вас у тому, що через прощення ви належите Ісусу Христу, і Він продовжує трудитися у вас. Чи займають таїнства належне місце в церкві, як ілюстрація і впевненість у Божому Слові?

І на закінчення (в). Чи вказують вам на помилки? Чи виправляють вас? Я називаю це зосередженою любов'ю. Або ж вас кидають напризволяще, і зовсім не важливо, як ви себе ведете? Чи ви звернули увагу, що все робиться для того, щоб утримати вас у отарі, навіть якщо ви самі йдете з неї? Чи закликають вас до покаяння? На голландській мові слово "дисципліна" буквально означає "втягування людини для того, щоб залучити його". Чи витрачають люди сили на те, щоб залучити вас, коли ви ще не приєдналися, але тільки лише відвідуєте церкву?

Це ознаки чи характеристики істинної церкви, від яких не можна відмовитися. Тут "справжня" означає: справжня, варта довіри. Ми не повинні заглушати цей звук незалежно від того, наскільки складним стає все навколо. Церкву можна знайти. У неї є адреса. І обов'язок кожного — приєднатися до неї (Голландське віросповідання, стаття 28). Той, хто дозволяє Слову Божому вести себе, повинен вміти розрізняти, чи в істинній він церкві. Христос сказав: вівці почують Мій голос. Його голос можна впізнати.

Кожен день в Його слові

- ♦ Івана 17:20-22 (молитва про єдність)
- ♦ Еф. 4:1-6 (збереження єдності)
- ♦ 1 Кор. 1:1-9 (названі святими)
- ♦ Еф. 2:11-20 (всесвітня — стіни зруйновані)
- ♦ Еф. 5:25-32 (у церкви є тільки одна міцна основа)
- ♦ 1 Петра 2:1-8 (побудована з живого каміння)
- ♦ 1 Кор. 3:15-10 (що саме основне / фундаментальне?)

Питання:

- ♦ Що відрізняє церкву від інших організацій чи клубу?
- ♦ Що ви маєте на увазі, коли говорите, що ви вірите в єдину церкву? Чи змінює щось, якщо ви говорите: я вірю в єдину церкву?
- ♦ Часто тим людям, які розчаровані у церкві, інші люди кажуть: не дивіться на людей. Як ви вважаєте, чи хороша це відповідь?
- ♦ Звідки ви можете знати, що ви належите до "істинної" церкви? Чи можете ви дійсно чути голос Господа Ісуса Христа?
- ♦ Як ви думаєте, чи достатньо цих трьох ознак церкви? Або ж слід додати ще щось? Наприклад, чи багато у церкві активних християн, чи активно церква бере участь у місіонерському служінні, чи має ріст?
- ♦ Прочитайте третій розділ 1 Коринтян і постарайтеся знайти характеристики церкви у цій главі: єдина, свята, вселенська і апостольська. Тут ви повинні знайти кожну з них. ■

Чи в правильну церкву ви ходите?

2 Петра 2:1-3

Чи було у вашому житті таке, коли ви переплутали автобус та сіли не в той, який вам потрібно, а який їде по зовсім іншому маршруту? Тут у Сваляві важко переплутати, але, наприклад, в Києві де більше 1000 різних маршрутів, дуже легко помилитися, потім знову вертатися, та шукати потрібний транспорт. Думано, що великої шкоди для вас ця проблема не завдасть. Можете просто витратити лишні пару гривень на дорогу та певний затрачений час. Помилитися з автобусом — це не дуже велика проблема, а от помилитися з церквою — це набагато більша проблема, бо тут є ризик втратити набагато більше — навіть вічність. Якщо ви сіли не в той автобус і навіть не цікавитесь, куди він їде, ви можете заїхати зовсім в інший бік. Так само і з церквою, якщо ви належите до неї, але ніколи не цікавитесь куди вона веде, чи тою дорогою, чи по правильному “маршруту” (Слову Божому), чи вірно виконує настанови Голови Церкви — Ісуса Христа, **то можете втратити набагато більше — ви потрапите зовсім не в Царство Боже**, а, як написано в нашому тексті — в скору погибель.

■ Проповідь

Прев. Вячеслав Мурза
ЦЕРКВА УЄРЦ
М. СВАЛЯВА

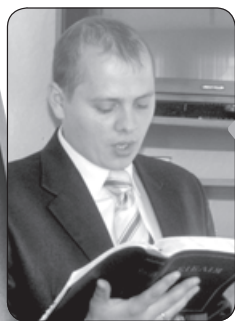
Нажаль, багато людей сьогодні, такого питання не хочуть задати собі, вони вважають, що тільки їхня традиційна церква сама правильна і тільки там можна мати порятунок. І потім виходить так, що людина може прийти в одну церкву, їй там може подобатися, але Паску посвятити потрібно по традиції, як всі, в традиційній церкві. Те саме стосується хрещення, вінчання та похорону. Більшість, чомусь думає, що саме традиційні церкви саме правильніше роблять ці обряди і потім виходить так, що коли людина покінула життя самогубством — традиційні церкви її не хочуть хоронити, натомість похоронить протестантська церква. А через пару тижнів прийде священик, якому до-

бре заплатять, і який має “запечатати гроб”, бо, нібито, протестантська церква не запечатала (чи може не ту печать поставила, не дай Бог, ще вийде людина, воскресне). Чомусь у нашому народі всі думають, що тільки традиційні церкви мають ключі від дверей раю і тільки вони можуть туди пропускати людей. **Нажаль, дуже і дуже мало людей задає собі питання: чи дійсно у правильну церкву я ходжу, чи по тій дорозі вона, чи справді за Ісусом?**

Знаєте, всі ті тексти, які ми прочитали, вони мене трішки насторожують. Аж надто багато написано про неправдивих пророків, неправдивих учителів, які будуть зводити багато людей. Добре, якщо було б написано про одного чи два лжепророка,

за яким відійде 1000 чи 2000, але тут написано про **багатьох людей**. Подумайте, що це означає в масштабах цілої країни. І якби то тільки цей один текст говорив про це, але чомусь цих текстів чимало. Насто-рожує. *Саме тому дуже погано, коли людина ходить в церкву лише за традицією і не має бажання перевірити чи в правильну церкву вона ходить.* Звичайно, часто людей будуть залякувати: “хрест змив, зрікся віри батьків, спасіння втратив”, і тому подібне, але кожна людина не має бути тупим створінням, яке буде йти за більшістю, проте кожен повинен думати, звіряти, і вибирати ту дорогу, яка є правильною і яка веде до Царства Божого, а не в язичество.

Продовження на стор. 6 ➡

Юрій Шаповалов
(студент ЄРСУ)

Передання старших

«¹Тоді до Ісуса прийшли фарисеї та книжники з Єрусалиму й сказали: ²Чого Твої учні ламають передання старших? Бо не миють вони своїх рук, коли хліб споживають. ³А Він відповів і промовив до них: А чого й ви порушуете Божу заповідь ради передання вашого? ⁴Бо Бог заповів: Шануй батька та матір, та: Хто злорічить на батька чи матір, хай смертю помре. ⁵А ви кажете: Коли скаже хто батьку чи матері: Те, чим би ви скористались від мене хотіли, то дар Богові, ⁶то може вже й не шанувати той батька свого або матір свою. Так ви ради передання вашого знівечили Боже Слово. ⁷Лицеміри! Про вас добре Ісаїя пророкував був, говорячи: ⁸Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене! ⁹Та однак надаремне шанують Мене, бо навчають наук людських заповідей... ¹⁰І Він покликав народ, і промовив до нього: Послухайте та зрозумійте! ¹¹Не те, що входить до уст, людину сквернить, але те, що виходить із уст, те людину сквернить. ¹²Тоді учні Його приступили й сказали Йому: Чи Ти знаєш, що фарисеї, почувши це слово, спокусилися? ¹³А Він відповів і сказав: Усяка рослина, яку насадив не Отець Мій Небесний, буде вирвана з коренем. ¹⁴Залишіть ви їх: це сліпі поводитарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, обоє до ями впадуть... (Матв. 15:1-14)»

Сьогодні досить часто ми можемо чути різноманітну критику в сторону реформації, зокрема критика звучить відносно реформатського твердження Sola scriptura (тільки Писання), мовляв, реформати відмовились від всякого роду передань, вдаючись тільки до буквализму. Тож давайте пороздумуємо над тим, що таке Передання, і як до них відноситись, а головне, поговоримо про те, як до передань відносився Ісус Христос.

Що ж мають на увазі різні християнські конфесії під словом “передання”? Передання — це праці Отців Церкви, подекуди апокрифічні книги. На зорі Хрис-

тианства не було чітко визначених Новозавітних книг, які можна було назвати Богонадхненними, так як це було з Старозавітними книгами, і тому християни користувались, так званим, усним переданням. Апостоли звертаючись до різних церков, писали листи, які потім були зачитані громаді, тому не можна сказати, що нічого не було написано. Це чітко видно із сьогоднішніх відомих нам книг Нового Заповіту, який складається із чотирьох Євангелій, та послань Апостолів. Проблема була в тому, що не було чітко визначено, які листи вважати оригіналами, які можна назвати Богонадхненними.

Продовження на стор. 6 ➡

Чи в правильну церкву

◀ Закінчення. Початок на стор. 5

Маю трішки пояснити про самих лжепророків, хто вони такі, як працюють та звідки взялися, щоб ми могли розуміти сьогоdnішній стан церков. Ця проблема з неправдивими пророками була не новою навіть для самого апостола Петра, який написав ці вірші. В Старому Заповіті згадується чимало таких лжепророків, які бентежили людей, вели їх проти істини Божої, і робили багато шкоди в ізраїльському народі. **Нажаль, люди слухали саме їх, а не Господніх пророків. І саме через слідування за такими фальшивими пророками дуже і дуже багато людей так і загинули.**

Всі ми розуміємо, звідки бралися лжепророки і хто ними керував. Сатану в Біблії названо батьком неправди і саме він, через таких своїх слуг, зводив людей від істинної дороги, від Господа. Те саме сатана робить і сьогодні. Але логічно тут постає питання — чому Господь допускав такі речі? Чому Він допускав, щоб Божий народ був зведений фальшивими людьми, слугами сатани? Це питання стосується і нас з вами сьогодні — чому сьогодні є багато фальшу, лжевчен-

ня та неправдивих церков? Як ви самі думаете?

Особисто я не знаю всіх планів Божих щодо цього, але на прикладі зі Старим Заповітом можна побачити, що люди дуже розслабилися у своїй вірі в Бога. Багато чого виконувалося по традиції і мало хто задавався питаннями. Коли вам будуть казати дві різні речі, що ви будете робити? Думаю, що захочете перевірити, де є правда. Євреї часів Старого Заповіту також мали перевірити, де є правда, хто з пророків говорив істину від Бога, а хто ні. Коли людина перевіряє, вона щось шукає, більше звертається до Бога, більше замислюється над своїм життям, помічає якісь недоліки. На жаль, з єврейським народом часто такого не було. **Здебільшого, з двох пророцтв люди обирали не те, що говорить Господь, а те, що більше подобається людям.**

Те саме відбувається і в наш час, Бог хоче заставити людей шукати істину, “правильний автобус”, істину, яка веде до Царства Божого, а не хто знає куди. Давайте подивимось, які є ознаки зі Слова Божого неправдивих пророків чи неправдивих церков, яких так багато сьогодні і які багатьох людей ведуть за собою.

По-перше, в таких церквах будуть говорити людям не чисте Слово Боже і те, що вимагає Господь, а те, що подобається людям, як написано: *“Настане бо час, коли здорової науки не будуть триматись, але за своїми пожадливостями виберуть собі вчителів, щоб вони їхні вуха влещували”*. (2Тим.4:3) Вже є той час, коли людям кажуть: *“Бог любить вас, Біблію можете не читати, ви і так її не зрозумієте, для спасіння треба виконувати те, що церква каже, а в кінці треба гарно відспівати та правильно запечатати...”*. На жаль, сьогодні люди обирають собі таку церкву, де їм розповідають приємні для них речі, а не про покаєння, визнання гріхів, християнський спосіб життя...

По-друге, в таких церквах з релігії роблять джерело прибутку, коли обманом та хитрощами видурюють з людей гроші. Часто, на цьому наживається верхівка, яка живе у розкошах, їздить на броньованих машинах, має цілий штат прислуги і тому подібне. Можете самі подумати, хто підпадає під це визначення. Ще одне додаю — *вам не здається дивним, чому за все треба платити: хрещення, вінчання, похорон, молитви, освячення.....?*

◀ Закінчення. Початок на стор. 5

В ранній церкві не все було гаразд, а навпаки, в церкву почали проникати різні єресі, такі як: Аріанство, Гностицизм... Церква була змушена захищати істину, відділивши, що є Божою наукою, а що ні. Досить часто Гностики віддавали перевагу якійсь одній книзі, більше того, вони навчали про особливе знання, яким володів один з Апостолів, але не передав в своїх посланнях, а залишив його в усній формі. Це спонукало Церкву визначити те, в що вона вірить, а також визначити книги, які можна назвати “канонічними”. Саме слово “канон” з грецької перекладається як “вимірювальна тростина”, так званий стандарт. Саме значення слова “канон” вказувало на те, що церква бажала визначити ті книги, які можуть бути мірилом для різних думок. Варто зазначити, що церква не вибрала кусь одну книгу, а бажала підкреслити, що усі ті книги, які були вибрані на синодах є канонічними і в сукупності мають Боже Об’явлення для людей. Сам вираз “кафоліська церква” мало значення не просто єдиної структури, а єдиної віри в усе Писання, яке визначено на соборах і виділено як канон.

Таким чином, церква показала різницю між тим, що можна приймати як передання, а що потрібно приймати як богонадхненні тексти (вимірювальну тростину). Ми не будемо вдаватись в подробиці того, якими критеріями користувались служителі на синодах для визначення канону. Але варто зауважити, що навіть Отці Церкви, писання яких називають переданнями, в доказ своєї думки звертали увагу людей до Апостольських текстів, як доказ істинності того, про що вони пишуть. Тому, не всяка релігійна думка є уже Богонадхненною та безпомилковою. Більше того, досить часто, думки різних Отців Церкви мали між собою відмінності, що можна спостерігати в проповідях та тлумаченнях Слова між Олександрійською та Антіохійською школами.

Реформація, говорячи термін *Sola scriptura*, не мала на увазі те, що вони не шанують різні думки, і те, що окрім Писання (канону) не потрібно більше ні віросповідань, ні духовних праць. Доказом цього є видатні лідери реформації такі як: Мартін Лютер, Жан Кальвін. Вони були досить добре обізнані в патристиці, і часто цитували думки того чи іншого Отця Церкви. Саме визначення *Sola scriptura* мало на увазі відновлення справедливості, повернення Канону статусу головного, вимірювальної тростини для кожного віруючого, для кожної думки.

Ось коротко те, що ми маємо пам’ятати, говорячи про Передання та Писання. Та для нас важливо подивитись, як Ісус Христос відносився до Передання старців та до Писання, або Слів Божих, як Він це називає.

Давайте розглянемо один епізод з життя Ісуса Христа та Його учнів. Одного разу, сідаючи до столу, учні Ісуса не дотримались певного передання — омиття рук і чаш. Це передання несло в собі

Передання

доктринальний зміст, а не суто гігієнічну складову. Фарисеї одразу звинуватили учнів в недотриманні передання старших.

Можна було б, по-людськи, порадити Ісусу не створювати прецеденту, проблем на пустому місці, хіба так важко помити руки? Але те, що сталося, не було промахом з боку Христа. Господь свідомо допустив саме такий розвиток подій, для того щоб щось підкреслити для тогочасних духовних лідерів.

На той час склалась така ситуація: було Слово Боже — канонізовані старозавітні книги, але разом з тим, існували передання старших, яких релігійні лідери навчали обов’язково дотримуватись. І як не дивно, Господь не просто не слідує цим переданням, Він навіть докоряє фарисеям, що їхні передання подекуди суперечать Божим заповідям. Наприклад: п’ята Божа заповідь навчає: *“Шануй батька свого та матір свою”*, а їхнє передання дозволяло не шанувати батька чи матір, коли це стосувалось подарунка Богові. Дивлячись на це передання, можливо нам би і на гадку не прийшло, що це не законна постанова, але ми маємо зважати на Господа, який викриває це, як порушення Слова Божого. Буквально він говорить їм такі слова *“ви ради передання вашого знівечили Божу заповідь”*. Ісус називає це передання людським, або людською постановою. Прийшовши на світ, Господь має на меті виправити покручене, та вирівняти покривлене. І це перекручене та покривлене виявляється і в переданнях старших. Тому, такий приклад яскраво показує і для нас — людей сьогодення, що є Слово Боже, а що є передання старших, не в значенні що там все погано, а в значенні що там можуть бути допущені помилки і навіть протиріччя тому, що вчить нас Біблія.

ВИ ХОДИТЕ?

Третя ознака — написано, що фальшиві пророки вели розпусний спосіб життя, напивалися і тому подібне. Одне хочу сказати відносно цього: якщо в церкві не проповідується про каяття, якщо члени церкви ведуть аморальний спосіб життя, бо думають, що посповідаються, якщо церква не є світлом та сіллю для світу — тоді варто подумати чи не фальшива це церква.

І четверта ознака — якщо замість Бога людям підсовують щось друге для поклоніння, таким чином відводячи людей від служіння істинному Богу, тоді це дуже схоже на те, що робили фальшиві пророки в Старому Заповіті.

Всі ці речі не я видумав, саме так постунали лжепророки в часи Старого Заповіту, про такі самі вчинки говорили і апостоли у своїх листах про те, що чекає на людство. Все це, ми самі прекрасно розуміємо, тільки чомусь знаючи такі речі, бачачи неправду, фальш, мало хто хоче щось міняти у своєму житті. **Всі будуть казати, що це правда, але дуже мало людей захоче щось поміняти у своєму житті, дуже мало людей бажає шукати істину.**

Які ж тоді є ознаки правдивої церкви, де її шукати і чи є така взагалі? Якщо ви

шукаєте якусь ідеальну громаду, чи ідеальну Церкву Христову, то мушу вас розчарувати, адже в кожній церкві можуть бути чи помилки, чи негативні моменти. Церква Христова — невидима, вона не має будівлі і складається з різних людей, які належать до різних деномінацій. Видимі церкви, яких ми можемо бачити, лише намагаються слідувати за Словом Божим і виконувати його як можна краще. Є декілька ознак правдивої церкви, яка показує людям шлях до спасіння.

По-перше, головою та єдиним Спасителем Церкви є тільки Ісус Христос. Саме Він прийшов у цей світ, віддав своє життя за спасіння дітей Божих, опікується ними та веде до святості. Тільки Христос, а не Марія, святі, чи якісь інші месії та “спасителі”, яких так багато є сьогодні. **По-друге, тільки Слово Боже, без доповнень, без людських вигадок, без інших книг є для істинної церкви путівником до Царства Божого.** Багато хто, ще й до сьогодні, намагається додати до Біблії щось своє, чи свій переклад, чи якесь своє тлумачення, чи пе-

редання, чи якусь додаткову літературу. Але правдива церква має слідувати тільки по тому, що сказав Господь у Слові святому. **І третя ознака — істинна церква намагається правильно використовувати Таїнства та дисципліну.** Сюди відносяться і хрещення (не всіх підряд), причастя, виправлення грішників та стремління до того, щоб церква була світлом та сіллю для оточуючих.

Наші громади намагаються слідувати Божим стандартам, і кожного разу, коли грішник знаходить дорогу до спасіння ми радіємо, що можемо допомогти такій людині пізнати Господа та Спасителя. Це і є завдання церкви — показати Христа та допомогти християнам рости духовно. Амінь. ■

Христос повів себе як реформат, який бажає повернути людей до істини, повернути авторитет Слову Божому, і піддати сумніву різні думки людей. І коли методи Реформації можна сьогодні критикувати, то методи Господа нашого не наважиться критикувати ніхто.

На що звертає нашу увагу, і увагу людей того часу Господь, коли говорить в цьому тексті про чистоту?

старших

І Він покликав народ, і промовив до нього: Послухайте та зрозумійте! Не те, що входить до уст, людину сквернить, але те, що виходить із уст, те людину сквернить.

Господь звертає нашу увагу на те, що важливо дотримуватись внутрішньої чистоти, а не чистоти зовнішньої. Зовнішня обрядовість не буде мати ніякого значення, коли ми не будемо слідувати за тим, хто ми є зсередини, і що приймаємо в нашому житті. Слова Божі вчать нас “буďte святі, як Я Святий”, освячення це те, як Господь веде нас і не згідно обрядовості, а згідно Слова Божого, згідно Його стандартів для нашого життя.

Ісус висуває їм звинувачення нагадуючи слова Ісаї.

⁷ *Лицєміри! Про вас добре Ісая пророкував був, говорячи: ⁸Оці люди устануть шанувати Мене, серце ж їхнє далеко від Мене! ⁹Та однак надаремне шанувать Мене, бо навчають наук людських заповідей... (Матв.15:7-9)*

Якщо б довелося висувати критику такого роду комусь із віруючих, можливо б ми і не наважились на такі слова, але Господь говорить про них, як про лицемірів. В чому було їх лицемірство? І відповідь дуже проста, вона витікає з самого тексту (навчають наук людських). Більше того, Ісус не просто називає їх лицемірами, а говорить про те, що вони надаремно шанують Господа. Така критика просто вражає, зважаючи на те, як себе сьогодні люди люблять називати: Православними (ті які правильно славлять Бога), християнами (послідовниками слів, та науки Христа), Реформатами (ті які бажають чистоти)... Сьогодні слова Господа мають нас насторожити, мають заставити нас задати собі запитання: “А як ми? Чого вчимо ми? Яких наук тримаємось? Чи не схожі

ми на людей, які тільки устами шанують Господа, а серце наше далеко від Нього, від Його Слів, від Його об’явлення...”

Цікавий діалог стався після того випадку між Господом та його учнями.

¹² *Тоді учні Його приступили й сказали Йому: Чи Ти знаєш, що фарисеї, почувши це слово, спокусилися? ¹³А Він відповів і сказав: Усяка рослина, яку насадив не Отець Мій Небесний, буде вирвана з коренем. ¹⁴Залишіть ви їх: це сліпі поводитарі для сліпих. А коли сліпий водить сліпого, обоє до ями впадуть...*

Ці слова, відверто кажучи, звучать як вирок для релігійних діячів. Учні занепокоїлись тим, що фарисеї обурились і вони прийшли до Господа говорячи, що виник конфлікт. Та Ісус не каже, що ми якось поладнимо ситуацію, Він і не каже, що вони трішечки помиляються, Господь говорить про них як про рослину яку насадив не Отець Небесний. Говорячи прямою мовою, ці люди не від Бога. Можна запитати в чому причина такого вироку? Причина досить проста, вони спотворюють Слово Боже, навчаючи людей наук людських, передань старших. А зважаючи на те, що це релігійні діячі того часу, для кожного з нас має бути цей вирок, як можливість до самоаналізу. Хто ми є, як нас би назвав Господь коли б був посеред нас? Чи нема в нас небезпеки, яка була в цих людей, бути не просто лицемірами, а навіть гірше, релігійними діячами, і при тому бути рослиною, яку насадив не Отець? Як нам вберегтись від такого присуду? Можливо хтось скаже, що це занадто багато запитань, та ухилились від реальності — це позиція невірною світу. А коли Христос є Спаситель і Господь, то для нас має бути важливе кожне Його Слово, кожен докір, який звучав в сторону релігійних діячів.

Тому Реформація свого часу підняла питання нашого відношення до Канону та до передань. Не в значенні, що в переданнях зовсім немає істини, а в значенні, що Канон має бути для нас найбільшим авторитетом. А термін *Sola scriptura* вказує на те, що тільки Писання є Богонадхненним текстом, яке веде нас до спасіння, веде нас до Христа, формує правильне бачення на доктрини. Тільки Писання є безпомилковим одкровенням Бога, якому ми можемо повністю довіряти. Тільки Писання є для нас вимірювальною тростиною, якою ми маємо перевіряти наше життя, та наші доктрини. Амінь. ■

■ ІСТОРІЯ ЦЕРКВИ

Реформація (від лат. *reformatio*) — християнський церковно-релігійний, духовно-суспільний та політичний рух оновлення у країнах Західної та Центральної Європи в 16 столітті, спрямований на повернення до біблійних першоджерел Християнства, який набув форми релігійної боротьби проти Католицької церкви і папської влади.

Реформацію пов'язують з іменами Мартіна Лютера, Жана Кальвіна та Ульріха Цвінглі — та відповідно називають протестанською, лютеранською або євангелічною.

Протестантська реформація проявила себе у двох формах:

- Магістерська реформація, тобто реформа церковного життя, що проводиться міським магістратом через світську або князівську владу і спільно з нею, і закінчується створенням національної церкви.
- Радикальна реформація, тобто реформи церковного життя, проведені незалежно від згоди світської влади. Це перш за все анабаптизм в його багатьох різновидах, а також баптизм, пієтизм і інші релігійні рухи.

Що ж стало причиною Реформації?

1. Релігійні причини реформації:

Богошукання простого народу. Люди вірили в існування Бога, раю і пекла. Відповідно, вони вірили в покарання за гріхи. Загальний характер середньовічної релігійності приводив людину в жах від майбутнього Божого гніву за свої гріхи. І все це було в контексті різних епідемій, через які помирала велика кількість людей. Саме, зважаючи на страх перед вічним судом, в середовищі простих віруючих спостерігалось зростання істинного благочестя.

В той самий час, спостерігалось морально-етичне падіння духовенства католицької церкви. Як відомо, в католицькій церкві священник був зобов'язаний дотримуватись цілібату — обітницю безшлюбності. Але Папа Римський дозволив священникам мати вдома сестру по вірі для ведення домашнього господарства. Не всі священники мали дар безшлюбності, тому вони вступали в інтимний зв'язок зі своїми домогосподарками. Мартін Лютер, коментуючи цю ситуацію, каже, що помістити чоловіка та жінку в один будинок і заборонити їм жити статевим життям — це все одно, що помістити в одну кімнату солому і вогонь, і заборонити соломі горіти. Народ про це знав. Через це священство втрачало авторитет в очах простих прихожан.

Ще однією релігійною причиною виникнення реформації була корупція серед священства. Жадібність до грошей все більше спонукала священство до обкрадання бідних людей. Папа Римський вміло грав на релігійних почуттях людей, користуючись їх невіглаством і незнанням Писання і страхом перед Божим судом. Саме тому Папа Римський ввів продаж індульгенцій. Папство придумувало безліч інших шляхів для того, щоб зібрати "данину" як з простого люду, так і зі священства. Навіть посади єпископів були продажні. Їх можна було придбати, сплативши певну суму грошей Папі Римському. Бували випадки, коли посаду єпископа купували і дарували немовлятам. Корупція і розкрадання охопили всі рівні церковної ієрархії.

До релігійних причин реформації можна віднести і доктринальні причини. Церква перестала проповідувати Євангеліє. Замість Євангелії, продавалися індульгенції. Основне питання, яке повставало в період Реформації — як я можу отримати милість від Бога і прощення гріхів. Проповідь істинного Слова Божого, переклад Писання на державні мови, бажання повернути вчення церкви і церковну практику до Писання стало рушійною силою Реформації.

2. Соціальні та економічні причини Реформації

Важливу роль у Реформації зіграли зміни, що відбулися в європейському суспільстві XVI століття. Вони обумовлені науковими відкриттями, появою нового мануфактурного виробництва і

Причини виникнення Реформації

Прев. Юрій Луковий

(ЦЕРКВА "ХВАЛА І ПОКЛОНІННЯ" м. Дунаївці)

великими географічними відкриттями. Колумб, Магеллан і інші першовідкривачі почали еру освоєння океанів і відкриття нових земель.

Ці відкриття згодом створили нові ринки збуту в Південній і Північній Америці. Європейські країни захопили собі колонії на багатьох континентах і почали вести міжнародну торгівлю. Став формуватися капіталістичний середній клас купців і промисловців. У суспільстві з'явився прошарок людей, які владно і рішуче відстоювали свої інтереси, які відрізнялися від інтересів середньовічної знаті, орієнтованої тільки на розкіш і споживання. До цього ще слід додати наростаюче невдоволення тим, що майже всі держави віддавали папському престолу колосальні кошти. Це відбувалося на тлі бурхливого зростання цін, особливо на сільськогосподарські продукти, що поставило в скрутне становище міську бідноту.

Другим важливим соціальним фактором, що послужив початку Реформації, став винахід друкарства. Завдяки цьому біблійні тексти, а також праці Августина, різні памфлети, листівки широко стали поширюватися серед інтелігенції і простого народу. Природньо, що люди, читаючи Слово Боже, порівнювали його з тим, чого навчали священники. У результаті такого порівняння вони знаходили протиріччя, і невдоволення наростало.

Сприятливо на Реформацію вплинув також німецький гуманізм, який напередодні Реформації згуртувався через гоніння на одного з найбільш шанованих вчених того часу — Рейхліна. Змінилося інтелектуальне середовище в Європі. Критичний дух епохи Відродження дозволив по-новому поглянути на всі явища культури, в тому числі і на релігію. Акцент Відродження на індивідуальність і особисту відповідальність допоміг критично переглянути церковну структуру, а мода на давні рукописи та першоджерела звернула увагу людей на невідповідність вчення і практики першохристиянської і сучасної церкви. Люди ставали критично налаштованими до релігійного життя їх часу в особі католицької церкви.

Інтелектуальний ґрунт для Реформації підготували університети середньовіччя. Необхідність реформ доводили вчені-богослови.

3. Політичні причини Реформації

Початку Реформації послужили не лише релігійні та соціальні причини, але політичний устрій, який був в той час. Однією з важливих політичних причин Реформації стало посилення національних держав. З плином часу, влада монархів у різних європейських державах посилювалася. Вони були не дуже задоволені тим, що папа має над ними владу, і прагнули до самостійності. Фактично всі правителі перешкоджали посиленню папського впливу на своїй території і тому охоче підтримували всі антипапські рухи. Вони хотіли самі розпоряджатися землями і багатствами, якими володіла католицька церква на їх території.

Також змінилася класова структура європейського суспільства. Зростання товарного виробництва, "революція цін", підвищення продуктивності праці в сільському господарстві призвели до розорення маси селян і притоку в місто дешевої робочої сили,

■ ЗАПИТАННЯ-ВІДПОВІДЬ

Що таке «віра батьків» і чи потрібно її реформувати?

Від редакції: ця стаття була надрукована у 1955 році, а написана ще раніше пастором Української Євангельсько-Реформованої Церкви Володимиром Боровським. Ми лише передрукували ці записи зберігаючи мову автора. Але, що саме цікаво у цих словах, що вони є актуальні для багатьох з нас і зараз. «Віра батьків» не спасає, спасає лише Христос.

Тому давайте не прикриватися нашими предками, їх життям та їх вірою, то є все їхнє, але не наше. Ми повинні в серці мати свою власну віру в Господа, власні відносини з нашим особистим Спасителем. Пам'ятаймо про це!

Безперестанку чуємо з уст греко-католицького та православного духовенства заклик, щоб наші люди трималися «віри батьків». Це є їхня найтяжча зброя в боротьбі з українськими євангелістами. Виглядало б, що вірою наших батьків, було в одних — православ'є, а в других — католицизм, а ми, прихильники церковних реформ, нібито ту віру батьків нищимо.

Є це дуже нечесний спосіб боротьби з нами. Він цілком не відповідає історичній дійсності, ані не є в згоді з наукою Св. Письма. Цей спосіб боротьби не є новим. Першим його вживали проти Христа фарисеї, книжники та первосвященники. Вони закидали Ісусові, що Його наука може довести до того, що підірвавши основи батьківської віри, яка нібито тримає ізраїльтян як націю, — приготує ґрунт, щоб євреї опинилися в повній політичній залежності від римлян та втратили й ту автономію, якою тоді ще користувалися. Тому вони про Христа радили устами Каяфи: «Краще для вас, щоб один чоловік прийняв смерть за людей, аніж, щоб увесь народ мав загинути». (Івана 11:48-50). Все, що ці люди твердили, було диявольським крутіством. Вони, прикриваючись високо патріотичними фразами, в дійсності боялися за свою власну шкіру та вигідні теплі посади, яким загрожували Христові проповіді.

Отже, першими людьми, що нечесно в боротьбі зі своїми противниками, надуживали патріотизмом та ревністю для «віри батьків», були колишні фарисеї, книжники та духовенство, так звані «вожді народу». Цікаво почути, як Христос характеризує цю провідну верхівку народу? Оце Його погляд на цих людей: «Горе ж вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що ви перед людьми зачинаєте Царство Небесне, — бо й самі ви не входите, ані тих, хто хоче увійти, увійти не пускаєте... Горе вам, проводирі ви сліпі... Нерозумні й сліпі... На зовні здається людям за праведних, а в середині повні лукавства та несправедливості!.. О змії, о, роде гадючий... Ось посилаю до вас я пророків, і мудрих, і книжників; частину їх ви побиваєте та розпнете, а частину їх ви бичуватимете в синагогах своїх, і будете гнати із міста до міста, щоб спала на вас уся праведна кров...» (Матвія 23) «Оці люди устами шанують Мене, серце ж їхнє далеко від Мене. Та однак надаремно шанують Мене, бо навчають наук — людських заповідей. Занехаючи заповідь Божу, передань людських ви тримаєтесь... Спритно відкидаєте ви заповідь Божу, аби зберегти своє передання... Порушуючи Боже Слово вашим переданням, що його ви самі встановили. І багато такого ви іншого робите» (Марка 7:6-13).

Ці люди, яких Іван Хреститель називає «родом зміїним», чуючи на свою адресу оці гіркі слова правди й докору, не калялися і не думали принести гідний плід покаяння, щоб утікати від гніву Божого (Матв. 3:7-8), а «чатували, на Нього (Ісуса) щоб зловити що з уст Його й щоб оскаржити Його» (Лук. 11:54). «Вони слідували за Ним й підслухували підглядачів, що праведних з себе вдавали, щоб зловити на слові Його, й видати Його урядові й владі намісника» (Лук. 20:20).

Продовження на стор. 10 ➡

яка ставала вільнонайманою. У містах формувалася клас буржуазії, багатство якого ґрунтувалося на підприємливості. Цей клас все голосніше заявляв про свої власні політичні інтереси.

Виникали сильні міста. Люди хотіли, щоб в їх містах були здорові церкви. Вони почали наймати хороших пастирів, будувати семінарії.

Саме політичні причини призвели до виникнення так званої магістерської реформації, тобто реформа церковного життя, що проводиться міським магістратом через світську або князівську владу і спільно з нею, і закінчується створенням національної церкви.

4. Божий промисел і Реформація

Всі вищевказані причини мають досить обмежену сферу впливу і навіть разом узяті не змогли б забезпечити ломки всієї середньовічної церковної системи. Закономірність і успіх Реформації були зумовлені згори. Реформація торкнулася не тільки релігійного життя, але і всіх інших сфер людського буття. Світ ніби підкорився руці невидимого диригента і перейшов до нових форм буття. Тільки Бог міг дати твердий і непохитний дух реформаторам, таким як Мартін Лютер, Жан Кальвін, які не мали сумніву в своєму віросповіданні.

В історії церкви були і будуть люди, в тому числі і священнослужителі, які компрометують її своєю аморальною поведінкою, відступом від євангельського вчення, придушенням істини Божої церковною та світською владою. Але, дорогий читачу, якщо ти з історії бачиш, що ті, хто називав себе іменем Христа, ті, хто носив священницькі одежі, виступали проти науки Євангелія, не турбуйся від цього, тому що диявол не гидує навіть самими священними шатами. Проте, в якому би одязі він не був, його можна дізнатися за його справами. У кінцевому рахунку, Сам Бог відкриє справжнє обличчя антихриста і великої блудниці.

Історія Реформації говорить нам про те, що ніяка сила не може скувати або нейтралізувати євангельське вчення. Бог поставив і буде споруджувати сміливих і жертвних проповідників євангельської істини на всіх континентах землі, які не замовкнуть до Другого Пришестя Господа Ісуса Христа. Реформація — це не справа рук людини, а справа Всевишнього Бога. Він подбає про те, щоб зберегти створену Ним Церква і дати їй силу для життя і благочестя. ■

Пам'ятник Жану Кальвіну в Будапешті

Що таке «віра батьків» і чи потрібно її реформувати?

◀ Закінчення. Початок на стор. 9

Невірність «вірі батьків» закидали ці самі люди й першим християнам. Наприклад, диякона Степана звинувачували в такому: «Ми чули, як він говорив, що Ісус Назарянин зруйнує це місто та **змінить звичаї**, які передав нам Мойсей» (Дії Апостолів 6:14). Тут ця «віра батьків» боронить себе звичаями, цебто — традицією.

Апостола Павла звинувачували в подібному і він мав захищатися. В Римі до євреїв він висловлюється: «Мужі-браття! Не вчинив я нічого **проти люду чи звичаїв отцівських**» (Дії 28:17). Вияснюючи причину переходу з «віри батьків» в лоно християнства, він подає такі мотиви: «Звіщаю ж вам, браття, що Євангелія, яку я благовістив, — **вона не від людей**. Бо я не прийняв, ні навчився її від людини, **але відкриттям Ісуса Христа**. Чули бо ви про моє поступовання перше в юдействі, що Божу церкву я був жорстоко переслідував та руйнував був її. І я перевищував був у юдействі багатьох своїх ровесників роду мого, бувши **запеклим прихильником моїх отцівських передань**. Коли ж Бог, що був вибрав мене від утроби матері моєї й покликав ласкою Своєю, уподобав був виявити в мені Сина Свого, щоб благовістив я Його між поганями...» (Гал. 1:11-16).

Це є виразне й ясне свідчення, що коли наші батьки й мали свідому й особисту віру, а не релігію, в **Ісуса Христа, як свого Спасителя, то їхня віра нам не допоможе до тих пір, поки ми самі до такої живої віри і віддання себе Христові не дійдемо. Цієї свідомої віри не можуть замінити ніякі традиції, форми й церемонії**. Це речі мертві, а віра річ жива і діюча. Тому Христос кличе нас поклонитися Богові духом і правдою (Івана 4:23). Цебто, наше богослуження має проявлятися в нас не в формах, обрядах, церемоніях, традиціях, ритуалах, а в нашій свідомості, яка має бути сповнена глибоким розумінням Бога та його Євангелії; як і рівно ж здійснюванням Христових заповітів в нашому щоденному, практичному житті.

Наше сучасне, українське християнство репрезентоване ритуалістичними церквами в великій мірі опинилося в тій самій ситуації, в якій колись перебувала старозаповітна, єврейська церква за часів Христа. Колишні фарисеї, книжники та духовенство є в великій мірі досить точним праобразом наших сучасних, і то рідних, представників цього типу. Через те їхні методи боротьби нічим не різняться з методами їхніх попередників.

Щоб не бути пустослівними, наводимо тут два голоси оцих рідних фарисеїв, книжників і первосвящеників, їхні закиди точнісінько такі самі, як їх роблено Христові, апостолам та першим християнам. Один з них говорить: «...і хто міняв, чи міняє споконвічну нашу Віру Православну на іншу, той тратить свою правдиву українську душу, той ламає свої вікові рідні традиції. Перехід на інші, чужі традиції, цебто зміна своєї Віри Православної на іншу просто веде народ до відсталості, бездержавності, безсоборності... І завжди пам'ятаймо, що зрада своїм віковим традиціям, своїй віковичній Православній вірі, — це руйна, зрада своєму народові, це зрада українській нації». (Слова митр. Іларіона).

А це слова другого: «Закликаю всіх Вас скупитися навколо нашого духовного скарбу, яким є наша прадідна Церква... Хто зраджує свою рідну Церкву, той зраджує і свою націю...» (Слова митр. Полікарпа).

Ап. Павло боронить себе тим, що він служить Богові отців й вірує всьому, що в законі і пророків написано. Так, він вірив в Бога та Св. Письмо, але не вірив у всі ті людські видумки, людські прикази, що єврейське духовенство самовільно впровадило в церковне життя. Точнісінько так сам є і з нами, українськими євангелістами — прихильниками церковних реформ згідних з наукою Христа та його апостолів. Це очищення зробили реформатори в різних народів близько 500 років тому. Всіх їх Бог благословив вищим змістом громадського й культурного життя. В той же час ті

народи, що цього не зробили, сьогодні тягнуться в хвості, нужді та стали жертвами безбожного комунізму.

Чи дійсно ми маємо які-небудь підстави називати православ'я чи католицизм в українському народі «вірою батьків»? Таких підстав нема. За Володимира Великого православне християнство було нав'язане нашому народові силою. Ніхто його не питався чи він собі такої віри бажає. Іван Франко про це пише: «Христову віру заведено в нас не через попівську проповідь, вона прийнялася не з переконання, а так би сказати, «по указу», з наказу власті, а князі її прийняли з політичних причин». Це саме сталося і з унією. Іван Франко також про це говорить: «А пізніше, під польським пануванням, хто ж то, як не спольщені руські єпископи заводили унію, замикали православні церкви?» Ніхто не питався народу про згоду й тоді, коли підпорядковували православну церкву під російських патріархів.

З цього бачимо, що віра більшості наших батьків, або краще сказати, релігійна приналежність наших батьків, є їм нав'язана. Свідомо, особисто, вони її не прийняли. Не тільки прості люди, а навіть інтелігенція, яка в цій вірі мало розуміється. Велика частина з них хоч і охрещена в тих церквах, проте регулярно цих церков не відвідують і матеріально не підтримують.

Та ми маємо інший рід батьків, **це духові батьки народу, що лишили нам певні духові традиції**. Їх ми не тільки маємо право, але й мусимо знати. Про віру кількох оцих духових батьків народу, віру яких ми хочемо наслідувати, потрібно вказати.

Григорій Сковорода так характеризував духовенство нашої «віри батьків» свого часу: «Ех, преподобні! Не хочу собою збільшувати стовпотворіння! Досить і вас, стовпів неокресаних, у Храм Господньому! Ризо, ризо, як мало кого ти зробила преподобним, а як багатьох зробила окаянним!.. Блаженний той, хто святість серця, цебто щастя своє — заховав не в ризі, а в волі Божій!... З обличчя святі та Божі, серцем від усіх беззаконні і грошолоби, честолюбні, ласуни, облесні, зводники, немилосердні, не тихомірні».

Про саму ж «віру батьків» він пише: «Що ж до обрядів і церемоній, то вони не приємні Богові, бо вони не можуть врозумити добру та розумну душу. Але найбільше приємна Богові милість, а не жертва. Церемонія сама по собі не має значення. Скільки століть мудруєте в церемоніях й які наслідки цього, крім самих розвалів, забобонів та лицемірства?»

Треба не забути, що наш філософ, будучи в Німеччині на навчаннях, був під впливом німецьких протестантів.

Тарас Шевченко свого часу так писав про православну «віру батьків»:

«Ми, крий нас Боже, не погани,
Ми настоящі християни:
У нас храми і ікони,
Усе добро — сам Бог у нас!..
В нас дери,
Дери та дай
І просто в рай.
За кого ж Ти розіп'явся,
Христе, Сине Божий?
За нас добрих, чи за слово
Істини? Чи може,
Щоб ми з Тебе насміялись?
Воно ж так і сталося!» («Кавказ»).

В іншому вірші він так характеризує «віру батьків»:

«Кругом неправда і неволя,
Народ замучений мовчить,

А на апостольським престолі
Чернець годований сидить.
Людською кровію шинкує
І рай у найми оддає.
Небесний Царю! Суд Твій всує,
І всує царствіє Твоє! ...”

Заповіт духового батька народу кличе майбутні українські покоління до єретицтва, іншими словами до відступництва від офіційної, мертвої церковщини, так званої “віри батьків”, а щоб вони стали братами, синами Спасителя. Тільки таке покоління увінчає Україну миром і вічною славою. Т. Шевченко кличе нас до духовного, а не ритуалістичного християнства. Оце його думки:

Молітесь Богові одному
Молітесь правді на землі,
А більше на землі нікому
Не поклоніться! Все брехня:
Попи й царі!..

Іван Франко про українську “віру батьків” пише:

“Ми вважаємо на початку цієї розвідки вияснити цю справу, бо наші книжники і фари́сеї пильно стережуться вияснити народові, в чім лежить правдива побожність і що то є релі́гія? Скававши по правді, це був їх обов’язок уже від тисячі літ, від самого заведення християнства... Адже цілу тисячу літ ніхто не бала-

мутив вам народа... Протівно, вашу науку піддержувала держава, вас плачено, обдаровувано, гоноровано за те, щоб ви виховували народ в релі́гійному дусі і, які ж є плоди вашої тисячолітньої науки? Чи наш народ, особливо там, де його ще не доторкнувся вплив новітньої світської школи, є релі́гійний? З чистим сумлінням кажемо, і ви самі, коли не схочете брехати проти правди, му́сите признати, що ні, не є. — Бо погляньмо докладно! В що вірить наш народ? Скажете: він вірить в Бога. Певна річ, але не менше певна також, що вірить в чорта і потопленників, і чари та відьми, і в хмарників та ворожок, і що низька поганська віра є у нього властивою, практичною вірою, тобто, яка знаходить застосування в тисячах випадків практичного життя. Тимчасом віра в одного Бога є у нього чимось таким, як свята ікона в хаті: перед нею він поклониться, свічку засвітить, але зрештою практичного впливу на його життя вона не має. Обряди і вірування нашого народу, навіть ті, які прийняла й освятила церква, далеко більше натхнені поганською вірою в оживленні сили природи ніж в єдиного, Всемогучого і Всевідаючого Бога. І не говорять, що церква силувалася завсіди викорінити в народі ту поганську віру. Було б дуже сумно, як би церква справді тисячу літ працювала в тім напрямі, а наш нарі́д таки нічого не навчився. Велика більшість духовенства піддержувала і ширила ту віру, вона сама говорила і говорить народові десять разів більше про чорта і про всяких духів, як про Бога. Яке християнство насадили, таке й мають...” (Цитати взято з книжок “Радикали, релі́гія й попи” та “Радикали і попи”). ■

■ СВИДОЦТВО

Мій шлях до Реформації не був коротким. Духовно я народився не в Реформатській церкві і з самого початку був навчений доктринами відмінними від Реформатських. Я вірував в Ісуса в 1991 році й пройшов певний шлях пошуку. Спочатку ходив у баптистську церкву, потім у п’ятидесятницьку. Вперше почув про кальвінізм від одного з братів, що закінчили семінарію корейської місії “Благодать” у Москві. Але це було дуже поверхневе знайомство, і здається крім слова “кальвінізм” я нічого й не знав про самий кальвінізм. Потім в 1999 році я вступив у вищезгадану семінарію.

Однак, єдине, що я почув там про кальвінізм, що порятунок не можна втратити й що в посланні до Римлянам є “золотий ланцюжок кальвінізму”. Ніхто не викладав нам цього вчення в подробицях. Закінчивши семінарію, я в якісь мірі вважав, що спасіння не можна втратити, але це моє переконання було скоріше емоційним, ніж усвідомленим. Схоже, що мене притягувало саме слово “кальвінізм”, яке звучало якось загадково. Одного разу, коли я вже ніс служіння проповідника, заснувавши нову п’ятидесятницьку церкву, мені дали почитати журнали, у яких розглядалося реформатське вчення про вибрання. Отут і з’ясувалося, що моє розуміння кальвінізму було беззмисловим. Я начебто б вірив, що порятунок не можна втратити, але я ніяк не міг умістити вчення про вибрання.

Я вважав, що людина вибирає Бога, а не Бог вибирає людину, що кожний може урятуватися й ніякого вибрання не існує. Всередині мене було протистояння вченню про вибрання. Одного разу, коли на домашній групі ми вивчали послання до Коринтян, мені в очі кинувся вірш: “Подивіться, брати, хто ви увірували... але Бог обрав не мудре світу, що б посоромити мудре...”. Тут я раптом

задумався, що Бог навмисне зробив те, що одних обрав, а інших відкинув, інакше неможливо було б стверджувати те, що стверджує Павло. Після цього я не міг противитися Писанню й розпочав досліджувати це питання по новому. Я заново перечитав весь Новий Заповіт, і подивився, що інші автори говорять на цю тему. Я був дуже здивований, інші місця Писання так само говорили про обрання. У мене начебто очі відкрилися, я по новому полюбив Біблію.

У мене рік пішов на те, щоб розібратися у всіх пунктах “кальвінізму” щодо питання порятунку. Я погоджувався з одним пунктом, але не міг зрозуміти інший, і так поступово я просувався у своєму дослідженні. У цей час я натрапив на книгу Річарда Белчера “Шлях у благодать”, яка надала мені допомогу в моєму дослідженні. Згодом я настільки перейнявся вченням про обрання, воно викликало в мені замилювання й захват! Але я вже не міг перебувати в середовищі п’ятидесятників, які у всіх своїх проповідях заперечували те, у що я вірив. Я не міг слухати проповіді, у яких постійно говорилося про втрату спасіння, людиноцентричність.

Не вдаючись у подробиці, скажу, що я й група віруючих, які були на той момент у нашій громаді, ми пішли від п’ятидесятників і почали шукати Реформатської церкви. Господь дозволив нам познайомитися з нашими братами з Мінської Реформатської церкви, а через них із братами з Голландії. За їх порадою, я вступив в ЄРСУ в Києві, де для мене було багато нових відкриттів у Реформатському богослов’ї. Я зрозумів, що реформатське богослов’я набагато глибше, ніж просто вчення про вибрання, що “кальвінізм” не обмежується так званими “п’ятьма пунктами”. Вдячний Богу, що Він дозволив мені пізнати Його ще краще, і що привів мене до Реформатської доктрини. ■

Прев. Сергій Удальов
(Свангельська Реформатська церква, Білорусь)

■ Новини

Українська Євангельсько-Реформована Церква

У Херсонській області в с. Таврійське 25–26 серпня відбувся черговий синод УЄРЦ. Були обговорені питання життя та діяльності помісних церков. Це і аналіз служіння, звіти про проведені заходи, в тому числі і табори, а також розгляд заяв тих церков які хочуть долучитися до УЄРЦ.

У м. Херсон 27 серпня, відбувся круглий стіл, за участю служителів різних Євангельських церков. Робоча зустріч складалась з двох частин. В першій частині, один із членів місіонерської команди Нідерландської Реформатської місії в Україні прев. Йос Колейн, провів лекцію на тему “віруємо в одне... хрещення”. Це був дуже цікавий матеріал, в якому обговорювалися такі теми як: використання тайнства хрещення в реформатській церкві, що говорить Слово Боже стосовно даного предмету, хрещення і завіт, хрещення і відповідальність, та дієвість хрещення.

В другій частині учасники круглого столу разом обговорили питання перспективи співпраці між церквами на майбутнє. Мова йде про створення координаційної ради. Для вивчення цього важливого питання був створений комітет, який в найближчий час запропонує форми та умови можливої співпраці. ■

Реформатська конференція

Увага! 11–12 листопада в м. Ірпін, в “Центрі Християнського Життя”, відбудеться конференція на тему “Невідступність святих. Суверенна віра для народу Божого”. Головним спікером буде д-р. Пітер Нейлор. Він читав лекції в університеті Кардіфа і навчався на докторантурі Оксфордського університету а також прев. Нейлор є пастором Пресвітеріанської церкви “Емануїл”.

Якщо ви бажаєте стати учасником конференції зареєструйтесь по телефону 0988291472 або напишіть про своє бажання за адресою: alrplyuk@gmail.com

Реформатські вебресурси

- <http://calvin.reformed.org.ua/> — Кальвін сьогодні
- <http://www.reformed.org.ua/> — Реформатський погляд
- <http://www.ersu.org/> — Євангельська Реформатська Семінарія України
- <http://hvala.in.ua/> — Церква “Хвала і Поклоніння” м. Дунаївці
- <http://uerc.ho.ua/> — Церква УЄРЦ м. Свалява

Газета “Євангельська Правда”

Якщо ви бажаєте систематично отримувати газету “Євангельська Правда” звертайтеся за телефонами: (096) 974-60-07 або (050) 666-55-49. Також своє прохання можна надіслати за електронними адресами: uerc-admin@s3.ho.ua, yurii80@gmail.com.

Євангельська Реформатська Семінарія України

Наша місія: полягає в тому, щоб підготувати пасторів та лідерів Реформатських пресвітеріанських церков на Україні. Ми також вітаємо можливість готувати лідерів для інших деномінацій, сприяючи, таким чином, поширенню реформатського та завітного світогляду і поглядів серед інших національностей, та деномінацій по всій Україні.

Наша мета: полягає в тому, щоб розвивати характер пастора у наших студентів, застосовуючи Слово Боже, кожного дня у їх особистому житті, та житті громади. Ми підтримуємо цей зріст у трьох напрямках: знання, духовність, та практика — зріст у навчанні, духовному житті, та практичних навиках для служіння.

У що ми віримо: Євангельська реформатська семінарія України дотримується Вестмінстерських стандартів, Бельгійського віросповідання, Канонів Дортського синоду, Гельдербергського катехізису.

Щоб отримати отримати детальну інформацію про умови навчання звертайтеся за адресою:

ЕРСУ вул. Полупанова 10, кв 37,
м. Київ, Україна тел. (044) 502-46-99
e-mail: ersu@ukrpack.net

Євангельська правда

Тираж видання: 2000 примірників. Періодичність — раз у два місяці.
Газета розповсюджується за пожертви

Адреса редакції
вул.Визволення 164/1, м.Свалява
Закарпатська область, Україна, 89300
Телефон редакції: 8(03133)73061
email: uerc@ukr.net

Редакційна колегія від місії “Авен-Езер”:
Шаповалов Юрій, Павлюк Олександр.

Редакційна колегія від УЄРЦ: (головний редактор) Мурза Вячеслав, Пилипенко Василь, Монар Шандор.

Надруковано
ПП ДМ
с. Корнин,
тел. 20-37-37
Зам. № 8888